

Zápis z obhajoby dizertační práce Mgr. Jiřího Kloudy konané dne 8. 9. 2015 na FF UK
Název práce: *Ontologie a fenomenalita dějinnosti*

Přítomní dle prezenční listiny: Prof. Karel Thein, Ph.D. – předseda komise
Prof. Lenka Karfíková, Dr. Theol.
Prof. Miroslav Petříček, Dr.
Doc. Karel Novotný, M.A., Ph.D.
Václav Němec, Ph.D.
Prof. PhDr. Pavel Kouba – školitel
Doc. Jakub Čapek, Ph.D. – oponent (omluven)
Doc. PhDr. Jan Horský, Ph.D. – oponent

Předseda zkušební komise, prof. Karel Thein, Ph.D., zahájil obhajobu Mgr. Jiřího Kloudy, přivítal kandidáta a představil členy komise.

Školitel, prof. PhDr. Pavel Kouba, shrnul průběh doktorátu Jiřího Kloudy, který svá studia zahájil roku 2007. Za tu dobu se věnoval přípravě vydání *Corpus Hippocraticum*, účastnil se dvou vědeckých projektů GA ČR, publikoval dva odborné články, několik filosofických překladů a redigoval řadu odborných překladů. Školitel dále krátce shrnul téma dizertační práce a vyzdvihl, že považuje práci za důkladnou a v jednotlivých analýzách za přesvědčivou. Zmínil i několik nedostatků: práce postrádá vypracovaný závěr, v němž by se autor vrátil k závažným otázkám nastíněným v úvodu. Školitel přesto považuje dizertaci za samostatný filosofický počín, který není u dizertací samozřejmý.

Doktorand, Mgr. Jiří Klouda stručně objasnil volbu svého tématu. Dějinnost zvolil jako jeden z pozoruhodných neuralgických bodů evropských duchovních dějin. Východisko u dějinnosti by mohlo objasnit klasické filosofické téma – vztah jednání a poznání, resp. etiky a epistemologie. Hlavní orientační postavou je zde Kant, který sféry jednání a přírody sice odlišil, zároveň je ale usouvztažnil fenomenalitou. Konstituci moderního pojetí dějin v osvícenství se věnuje § 2 dizertační práce. V následujících částech se doktorand zabývá Droysenovou historickou metodou, Durkheimovým pojetím vědy o společnosti a kulturně-antropologickým paradigmatem v historiografii. Významná část práce se věnuje fenomenálnímu modelu instituce. Závěr implicitně naznačuje, jak lze rozumět vztahu etické závaznosti a danosti.

Oponent, doc. PhDr. Jan Horský, Ph.D., připomenul, že k dizertační práci Jiřího Kloudy přistupuje z odlišného paradigmatu než autor dizertace. Oponent kladně zhodnotil východisko práce: rozbor určitých historiografických prací má osvětlit „ontologický region dějinnosti“. Vyzdvihl však i úskalí tohoto východiska: dizertace neobjasňuje, co doktorand míní onou dějinností – vzniká dějinnost myšlením, nebo se jedná o fenomén nezávislý na tom, zda jej lidé reflektují či nikoliv? Lze rozbořením historiografie dospět k odpovědi na otázku, co jsou dějiny? Oponent vyjadřuje určitou skepsi, neboť právě historiografická díla zřídka kdy explicitně tematizují dějinnost.

Oponent se dále pozastavuje nad tím, že dizertace neobjasňuje a nereflektuje, jaká kritéria doktorand zvolil pro výběr literatury. Autor postupuje totiž napříč paradigmaty a je třeba si položit otázku, zda tento postup ovlivnil výslednou podobu práce.

Oponent zdůrazňuje, že práci považuje v mnohých ohledech za kvalitní, rozpaky však vzbuzuje skutečnost, že se autor v závěru nevrátil k otázkám formulovaným v úvodu a klade si otázku, zda odkaz k nepřímé ontologii dostičkuje k vymezení „ontologického regionu dějinnosti“. Navzdory svým výhradám doporučuje dizertaci k obhájení.

Doktorand reaguje na prvního oponenta a uznává, že odpovědět na otázku, co jsou dějiny, přesahuje nejen rámec dizertační práce, ale vyjadřuje i pochybnosti, zda lze na takovou otázku vůbec smysluplně odpovědět. Historiografii pojímá jako zrcadlo, v němž se odrážejí kategorie jednání a poznání. Dějinám se tedy chce přiblížit „nepřímo“. Proniká do prací historiografů a sleduje, jak pracují – často implicitně – s příslušnými kategoriemi. K tomu mají posloužit tři milníky – historicismus, sociálně vědní problematika a kulturalistické paradigma. Tyto tři přístupy ilustruje patřičnou literaturou, což považuje vzhledem k vymezení svého tématu za dostačující.

S druhým posudkem seznámil komisi Mgr. Václav Němec, Ph.D. (autor oponentského posudku, doc. Jakub Čapek byl z jednání komise omluven). Oponentský posudek podává výčet mnoha nedostatků, mezi něž patří nejen tematická roztříštěnost, nejasnost mnohých závěrů, chyby v argumentaci, formální nedostatky, ale především zdůrazňuje, že práci chybí závěr. Dizertace tak vykazuje znaky rozpracovaného rukopisu. Avšak vzhledem k tomu, že dizertace přes výše zmíněné výtky formuluje závažná témata, doporučuje práci k obhajobě.

Oponent požaduje vyjasnění následujících otázek:

1. Co přesně autor míní podvojností v pojmu dějin, a co přesně nás opravňuje považovat dějinnost za fenomén ryze moderní?
2. Co se míní fenomenalitou a jak je třeba chápat její vztah k podvojnosti?
3. Jak souvisí „smysl pro realitu“ s podvojností?
4. Jak lze rozumět pasážím, které se dotýkají etiky?
5. Jaký je vztah mezi dějinným a nedějinným při vymezení ontologického regionu dějin?
6. Co je přesně tématem práce?

Doktorand reaguje na oponentovy otázky, členové komise průběžně kladou doplňující otázky a tato část tak volně přechází do diskuse.

1. Podvojností míní doktorand okolnost, že dějiny obsahují jak aspekt vyprávění, tak událostí. Doktorand opírá tvrzení, že dějiny jsou ryze moderním fenoménem, o skutečnost, že se dějepisectví stává po Francouzské revoluci svěbytnou disciplínou. V této otázce vychází v první řadě z díla I. Kanta.
2. Fenomenalitou je třeba rozumět tu sféru bytí, která z člověka činí obyvatele dvou světů. Fenomenalita je způsobem, jakým se člověk pozvedá nad přírodní danost a přírodu přetváří v kulturní projev. Právě tím se kříží rozměr fakticity a normativity.
3. Doktorand vysvětluje pojem „smysl pro realitu“ odkazem na W. v. Humboldta, který tento pojem užívá ve spise *Aufgabe des Geschichtsschreibers*. Doktorand upozorňuje, že se v této době proměňuje chápání normativity. Dějiny již nejsou pojímány jako „učitelka života“, která by na příkladech z minulosti poskytovala vodítko pro budoucí jednání. Do lidské společnosti vstupuje čas, který je v této době explicitně reflektován, a spolu s ním obzor novosti. V tom případě však nemohou být minulé příklady platné a je třeba se tázat, co jsou tedy dějiny, pokud nejsou poučením. Sem patří odkaz na „smysl pro realitu“: nemáme imitovat příklady, ale tříbit si na dějinách náš smysl pro realitu, vztah mezi idejemi a skutečností.
4. Do této souvislosti – dějiny jako norma vzatá z minulých příkladů a dějiny jako něco, od čeho si nelze slibovat ponaučení do budoucna – vstupuje otázka normativity.

Prof. Miroslav Petříček požádal o bližší osvětlení. Nebylo toto pojetí dějin jako pozitivních či negativních příkladů opuštěno již dříve? Zmíněn je konkrétně M. de Montaigne. Doktorand trvá na svém pojetí: dějiny směřující k něčemu novému jsou moderním fenoménem, o čemž svědčí i okolnost, že se teprve po Francouzské revoluci vyděluje dějepisectví jako samostatná disciplína, kterou se již nezabývají právníci a politici shledající v dějinách vodítko pro jednání.

Dr. Němec připomenul otázky z posudku doc. Čapka, konkrétně pátou otázku týkající se vztahu dějinnosti a nedějinnosti.

5. Dle doktoranda nelze otázku zodpovědět obecně, protože předmětem dějin není nějaké „co“, ale něco, co lze zahlížet v jiných kontextech, tedy nepřímo.

Doplňující otázku klade prof. Lenka Karfíková: mají dějiny nějaký subjekt, existuje nějaká identita v dění? Doktorand odkazuje na kapitolu, v níž se věnuje instituci – instituce je určitým typem jednání, které zaručuje kontinuitu. Tuto kontinuitu lze explikovat, avšak postrádáme pro ni jedno jasné pojmenování.

Doktorand se vrací k oponentově šesté otázce, která míří k vlastnímu tématu práce.

6. Tématem dizertace byla ontologie dějinnosti, kterou sledoval parciálně na konkrétních historiografických pracích.

Prof. Petříček poznamenává, že se jedná o metodologicky problematické východisko: jestliže je tématem ontologie dějinnosti, je tím vyloučena možnost parciálního zhodnocení. Na otázku východiska dále reaguje prof. Karel Thein: poukáže na zdánlivou ambicióznost práce, která chce být podle úvodu příspěvkem k první filosofii. Dizertace tak z prvních dvou stran budí dojem eminentně filosofické práce, jenže cíle, které jsou zde kladeny, nejsou dále rozvíjeny a čtenář rovněž postrádá přesnější práci s pojmy.

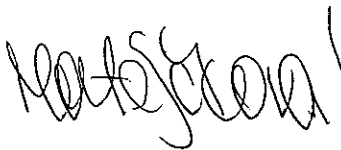
Školitel prof. Kouba poznamenává, že chybějící závěr, který by se vrátil k výzvám formulovaným v úvodu, je neoddiskutovatelným faktem.

Následovala neveřejná část obhajoby a tajné hlasování členů komise.

Předseda komise, prof. Karel Thein, Ph.D., vyhlásil výsledek tajného hlasování. Počet členů komise: pět, přítomných pět, jeden záporný hlas, čtyři kladné.

Komise navrhla doktorandovi udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsala: Mgr. Tereza Matějčková

Schválil: Prof. Karel Thein, Ph.D. – předseda komise

